Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 24 oktober 2013 *

”Obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon — Direktiv 72/166/EEG — Artikel 3.1 — Direktiv 90/232/EEG — Artikel 1 — Trafikolycka — Minderårig sökande vars föräldrar omkommit — Barnets rätt till ersättning — Ideell skada — Ersättning — Den obligatoriska försäkringens omfattning”

I mål C-277/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Augstākās tiesas Senāts (Lettland) genom beslut av den 16 maj 2012, som inkom till domstolen den 1 juni 2012, i målet

Vitālijs Drozdovs

mot

Baltikums AAS,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta samt domarna J.L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot och A. Arabadjiev (referent),

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: handläggaren M. Aleksejev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 20 mars 2013,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Vitālijs Drozdovs, genom N. Frīdmane, advokāte,

— Baltikums AAS, genom G. Radiloveca, advokāte,

— Lettlands regering, genom A. Nikolajeva och I. Kalniņš, båda i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom F. Wannek och T. Henze, båda i egenskap av ombud,

— Litauens regering, genom R. Janeckaitė, A. Svinkūnaitė och D. Kriaučiūnas, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: lettiska.

— Europeiska kommissionen, genom A. Sauka och K.-P. Wojcik, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 11 juli 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3.1 i rådets direktiv 72/166/EEG av den 24 april 1972 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet (EGT L 103, s. 1; svensk specialutgåva, område, 6, volym 1, s. 111, nedan kallat första direktivet) och av artikel 1.1 och 1.2 i rådets andra direktiv 84/5/EEG av den 30 december 1983 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om ansvarsförsäkring för motorfordon (EGT L 8, 1984, s. 17; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 90, nedan kallat andra direktivet).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Vitālijs Drozdovs, företrädd av Valentīna Balakireva, och försäkringsbolaget Baltikums AAS (nedan kallat Baltikums) angående ersättning från försäkringsbolaget, enligt det civilrättsliga ansvaret för motorfordon, för den ideella skada som Vitālijs Drozdovs lidit till följd av att hans föräldrar omkommit vid en trafikolycka.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I artikel 1 i första direktivet föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med

…

2. *skadelidande*: personer som är berättigade till ersättning för förlust eller skada orsakad av fordon,

…”

4 I artikel 3.1 i första direktivet föreskrivs följande:

”… varje medlemsstat [skall] vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fordon som är normalt hemmahörande inom dess territorium skall omfattas av ansvarsförsäkring. Försäkringens omfattning och villkor skall bestämmas inom ramen för dessa åtgärder.”

5 I artikel 1.1 och 1.2 i andra direktivet föreskrivs följande:

”1. Den försäkring som avses i artikel 3.1 i [första direktivet] skall obligatoriskt omfatta både sakskador och personskador.

2. Varje medlemsstat skall, om högre garantier inte gäller där, kräva att den obligatoriska försäkringen ger ersättning med minst följande:

— 350 000 [euro] för personskador, om det finns endast en skadelidande. Om mer än en skadelidande omfattas av samma skadehändelse skall detta belopp multipliceras med antalet skadelidande.

— 100 000 [euro] för sakskador vid varje skadehändelse, oavsett antalet skadelidande.

Medlemsstaterna får, i stället för nämnda minimibelopp, föreskriva ett minimibelopp om 500 000 [euro] för personskador, om mer än en skadelidande omfattas av samma skadehändelse, eller ett minsta sammantaget belopp om 600 000 [euro] för personskador och sakskador vid varje skadetillfälle, oavsett antalet skadelidande eller skadornas art.”

6 I artikel 1 första stycket i rådets tredje direktiv 90/232/EEG av den 14 maj 1990 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon (EGT L 129, s. 33, nedan kallat tredje direktivet) anges att ”… den försäkring som avses i artikel 3.1 i [första direktivet] [skall] omfatta ansvarighet för personskador som drabbar alla passagerare med undantag av föraren”.

Lettisk rätt

7 I artikel 15 i lagen om obligatorisk ansvarsförsäkring för ägare av landfordon (Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums, *Latvijas Vēstnesis*, 2004, nr 65 (3013)), i den lydelse som var i kraft vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen (nedan kallad OCTA-lagen), med rubriken ”Begränsning av försäkringsgivarens ansvar”, föreskrevs följande:

”(1) Vid en skadehändelse ska den försäkringsgivare hos vilken ägaren till det fordon som orsakat olyckan har tecknat ansvarsförsäkring, eller konsortiet för trafikförsäkring om det är garantifonden som ska betala ut ersättningen, ersätta skadan med ett belopp som inte överstiger följande fastställda ansvarsgränser för försäkringsbolaget:

1) För personskador: upp till 250 000 [lettiska] lats [LVL] för varje skadelidande,

2) För sakskador: upp till 70 000 [LVL], oavsett antalet skadelidande tredje män.

(2) Tredje man kan kräva ersättning, enligt allmänna rättsregler, för skador som inte ersätts enligt denna lag eller som överskrider gränserna för försäkringsgivarens ansvar.”

8 Artikel 19 i OCTA-lagen, med rubriken ”Personskador”, hade följande lydelse:

”(1) Ekonomisk skada som skadelidande orsakas vid trafikolyckor omfattar

1) kostnad för medicinsk behandling,

2) tillfällig arbetsoförmåga,

3) bestående arbetsoförmåga,

4) dödsfall.

(2) Ideell skada omfattar sådan skada som innebär smärta och psykiskt lidande, nämligen

1) fysiskt trauma hos den skadelidande,

2) stympning eller invaliditet hos den skadelidande,

3) försörjares, försörjningsberoendes eller makes dödsfall,

4) försörjares, försörjningsberoendes eller makes invaliditet enligt kategori 1.

(3) Bestämmelser om belopp och metod för att beräkna försäkringsersättning för personer som har lidit ekonomisk och ideell skada ska fastställas av ministerrådet.”

9 I artikel 23 i OCTA-lagen, med rubriken ”Skada som har samband med den skadelidandes död”, föreskrevs följande:

(1) Följande personer har rätt till ersättning från försäkringen när den person som de är beroende av för sin försörjning omkommer:

1) barn, även adopterade

a) till dess att de har blivit myndiga,

...”

10 I artikel 5 i civillagen (Civillikums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 1993, nr 1), i den lydelse som var i kraft vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen (nedan kallad civillagen), föreskrevs följande:

”När en tvist avgörs på grundval av överväganden om skälighet eller bestämmelser i lag ska domstolen meddela sitt avgörande i överensstämmelse med allmänna rättsprinciper.”

11 Artikel 1635 i civillagen hade följande lydelse:

”Varje skada som har uppkommit på ett rättsstridigt sätt, det vill säga varje rättstridigt handlande, ger den skadelidande rätt att begära ersättning av den som har orsakat skadan, förutsatt att den senare kan tillskrivas detta handlande.”

12 I artikel 2347 i civillagen föreskrevs följande:

”Om en person, genom ett rättsstridigt handlande som personen kan tillskrivas, förorsakar en annan person en personskada, ska han eller hon ersätta den andra personens sjukvårdskostnader och, enligt domstolens bedömning, eventuell inkomstförlust.

Den som utövar en verksamhet som innebär en ökad fara för omgivningen (transport, industri, byggande, farliga ämnen etcetera) är skyldig att ersätta skada som följer av denna fara, såvida inte vederbörande kan visa att skadan har orsakats av en händelse som utgjorde force majeure, av den skadelidandes vållande eller av grov oaktsamhet. Om ägaren, innehavaren eller brukaren har förlorat kontrollen över den omständighet som utgör grunden för faran, utan att detta är en följd av vederbörandes vållande, på grund av en annan persons rättsstridiga handlande, är den senare ansvarig för den skada som orsakats. Om även besittaren (ägaren, innehavaren eller brukaren) har handlat rättsstridigt, kan ansvar för den skada som har orsakats tillskrivas såväl den person som har använt föremålet, som utgör grunden för den ökade faran, som dess innehavare, i förhållande till var och ens vållande.”

13 Artikel 22 i straffprocesslagen (Kriminālprocesa likums, *Latvijas Vēstnesis*, 2005, nr 74 (3232)), som har rubriken ”Rätt till ersättning för liden skada”, föreskrivs följande:

”Personer som har lidit skada till följd av ett rättsstridigt handlande, däri inbegripet ideell skada, personskada och sakskada, ska ha rätt att vid domstol begära och tillerkännas ersättning för ideell och ekonomisk skada.”

14 Genomförandet av artikel 19.3 i OCTA-lagen sker genom artiklarna 7 och 10 i ministerrådets dekret nr 331 av den 17 maj 2005 om fastställande av belopp och metod för att beräkna försäkringsersättning för personer som har lidit ideell skada (Noteikumi par apdrošināšanas atlīdzības apmēru un aprēķināšanas kārtību par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem) (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, nr 80 (3238), nedan kallat dekretet). Sistnämnda artiklar har följande lydelse:

”Artikel 7

Beloppet avseende försäkringsersättning för smärta och psykiskt lidande till följd av försörjares, försörjningsberoendes eller makes dödsfall är 100 [LVL] för varje sökande och per person, i den mening som avses i artikel 23.1 i lagen om obligatorisk ansvarsförsäkring för ägare av landfordon.

...

Artikel 10

Det totala beloppet avseende försäkringsersättning är begränsat till 1 000 [LVL] för varje person som har drabbats av en trafikolycka om alla de skador som avses i punkterna 3 och 6–8 ersätts.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

15 Den 14 februari 2006 omkom Vitālijs Drozdovs föräldrar vid en trafikolycka som inträffade i Riga (Lettland). Vitālijs Drozdovs, som är född den 25 augusti 1995, placerades därefter under sin mormor Valentīna Balakirevas förmyndarskap (nedan kallad förmyndaren).

16 Olyckan hade orsakats av föraren till en bil som var försäkrad hos Baltikums. Vid olyckstillfället företog denna person, som i alkoholpåverkat tillstånd förde det i tekniskt hänseende bristfälliga fordonet i en för hög hastighet, en farlig omkörning. Han dömdes i ett brottmål till sex års fängelse och hans körkort återkallades för en tid av fem år.

17 Den 13 december 2006 informerade förmyndaren Baltikums om skadehändelsen och begärde att försäkringsbolaget skulle betala ut föreskriven ersättning, bland annat för ideell skada som uppskattades till 200 000 LVL. Den 29 januari 2007 betalade Baltikums, med tillämpning av artikel 7 i dekretet, ut 200 LVL som ersättning för Vitālijs Drozdovs psykiska lidande, samt 4 497,47 LVL som ersättning för förmögenhetsskada. Sistnämnda belopp är inte föremål för tvist.

18 Den 13 september 2007 väckte förmyndaren talan mot Baltikums med yrkande om utbetalning av en ersättning på 200 000 LVL för den ideella skada som Vitālijs Drozdovs lidit. Till stöd för talan, som grundade sig på artiklarna 15.1 första stycket, 19.2 tredje stycket samt 39 första och sjätte styckena i OCTA-lagen och artikel 1.2 i andra direktivet, anfördes att Vitālijs Drozdovs till följd av föräldrarnas död hade orsakats psykiskt lidande på grund av sin unga ålder.

19 Efter det att nämnda talan och det överklagande som ingetts av förmyndaren hade ogillats, bland annat på grundval av artikel 7 i dekretet, gav förmyndaren in ett överklagande till den hänskjutande domstolen. Det yrkades att den dom som hade meddelats av domstolen i andra instans skulle ogiltigförklaras och att målet skulle återförvisas till den domstolen för en ny prövning.

20 Genom detta överklagande gjorde förmyndaren särskilt gällande att domstolen i andra instans hade tillämpat artikel 15.1 första stycket i OCTA-lagen felaktigt, eftersom bestämmelsen bland annat ska tolkas i enlighet med första och andra direktiven. Av dessa unionsbestämmelser framgår att en medlemsstat inte kan fastställa gränser för ersättning som är lägre än de minimibelopp som föreskrivs i artikel 1 i andra direktivet. Av detta följer att artikel 7 i dekretet strider mot de gränser för ersättning som fastställs i artikel 15.1 första stycket i OCTA-lagen och i ovannämnda direktiv.

21 Den nationella domstolen har påpekat att det i artikel 1 i andra direktivet fastställs obligatoriska ersättningsbelopp för personskador och sakskador, medan det fall där personer har lidit ideell skada inte uttryckligen behandlas i artikeln. Vidare har EU-domstolen slagit fast att första och andra direktiven inte syftar till att harmonisera medlemsstaternas system för civilrättsligt ansvar, så att medlemsstaterna alltjämt är fria att bestämma vilket system som ska tillämpas vid trafikolyckor. Av detta skulle slutsatsen kunna dras att direktiven i fråga inte reglerar storleken på ersättningen för ideell skada som en person har lidit.

22 Den nationella domstolen anser emellertid att man också skulle kunna dra slutsatsen att direktiven utgör hinder för att tillämpa bestämmelser i medlemsstaterna genom vilka det fastställs en maximigräns med avseende på ett system för ansvarsförsäkring för motorfordon. Målet med en sådan försäkring är nämligen att personer som har drabbats av trafikolyckor ska erhålla ersättning, åtminstone delvis, för en skada som kan bedömas objektivt, exempelvis sakskador och personskador, vilket även innefattar ideell skada.

23 Den nationella domstolen har därtill anfört att EU-domstolen också har slagit fast, att det enligt direktiven i fråga inte är tillåtet vare sig att neka eller att på ett oproportionerligt sätt sätta ned ersättningen för skadelidande vid trafikolyckor eller att föreskriva maximala ersättningsbelopp som är lägre än de minimibelopp som föreskrivs i artikel 1.2 i andra direktivet.

24 Den nationella domstolen har även påpekat att ett effektivt system för ansvarsförsäkring förutsätter att det görs försök att förena de olika intressen som de som drabbats av trafikolyckor, ägarna till motorfordon och deras försökringsgivare har. Genom tydliga ersättningsgränser säkerställs det att de skadelidande får den ersättning som föreskrivs för den skada som har lidits, att försäkringspremierna begränsas till rimliga belopp och att försäkringsgivarna erhåller en inkomst.

25 Den nationella domstolen har angett att den nationella lagstiftaren har begränsat ersättningen från den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon genom att införa maximigränser och att lagstiftaren har överlåtit till regeringen att anta bestämmelser om fastställande av belopp och metod för att beräkna försäkringsersättning för personer som har lidit ideell skada. Enligt den nationella domstolen medför emellertid dessa bestämmelser en oproportionerlig begränsning av rätten till ersättning från nämnda försäkring, i synnerhet genom att det ges en ”orimligt låg” ersättning på 100 LVL för psykiskt lidande till följd av att den person som den berörde är beroende av för sin försörjning avlider.

26 Mot denna bakgrund beslutade Augstākās tiesas Senāts att vilandeförklara målet och att ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Ska den obligatoriska ersättning för personskada som föreskrivs i artikel 3 i [första direktivet] och [i artikel 1.2] i [andra direktivet] även omfatta ideell skada?

2) För det fall den första frågan ska besvaras jakande, ska artikel 3 i [första direktivet] och [artikel 1.2] i [andra direktivet] tolkas så, att dessa bestämmelser inte tillåter en medlemsstat att begränsa maximibeloppet avseende ersättning för en ideell skada, genom att fastställa en gräns som är mycket lägre än den gräns för ansvaret enligt försäkringen som fastställs i direktiven och i den nationella lagstiftningen?

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

27 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 i första direktivet och artikel 1.2 i andra direktivet ska tolkas så, att den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon ska omfatta ersättning för ideell skada som lidits av närstående till personer som har omkommit vid en trafikolycka.

28 Domstolen erinrar om att det framgår av ingressen till första och andra direktiven att målsättningen med dem är dels att säkerställa fri rörlighet såväl för motorfordon som är normalt hemmahörande inom unionen som för personer som färdas i dem, dels att säkerställa att personer som lider skada vid olyckor som orsakas av dessa motorfordon behandlas på ett likvärdigt sätt, oavsett på vilken plats inom unionen som olyckan inträffat (dom av den 23 oktober 2012 i mål C-300/10, Marques Almeida, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

29 Första direktivet, såsom det har preciserats och kompletterats genom andra och tredje direktiven, medför således en skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa att motorfordon som är normalt hemmahörande inom deras territorium omfattas av ansvarsförsäkring, varvid det har preciserats vilka typer av skador och vilka skadelidande tredje män som denna försäkring ska omfatta (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

30 Det ska emellertid erinras om att skyldigheten att tillse att ansvarsförsäkringen omfattar skador som motorfordon har orsakat tredje man skiljer sig från frågan i vilken mån dessa skador ska ersättas till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar. Den förstnämnda företeelsen regleras och säkerställs nämligen i unionslagstiftningen, medan den sistnämnda företeelsen i huvudsak regleras i nationell rätt (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 28 och där angiven rättspraxis).

31 I detta hänseende har domstolen tidigare slagit fast att det följer av målsättningen med och lydelsen av första, andra och tredje direktiven, att de inte syftar till att harmonisera medlemsstaternas system för civilrättsligt ansvar, och att medlemsstaterna, på unionsrättens nuvarande stadium, alltjämt är fria att bestämma vilket system för civilrättsligt ansvar som ska tillämpas vid trafikolyckor (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 29 och där angiven rättspraxis).

32 Följaktligen är medlemsstaterna, på unionsrättens nuvarande stadium, och med hänsyn till bland annat artikel 1.2 i första direktivet, i princip alltjämt fria att, i sina system för civilrättsligt ansvar, bestämma i synnerhet vilka skador orsakade av motorfordon som ska ersättas, storleken på ersättningen för dessa skador och vilka personer som har rätt till nämnda ersättning.

33 Domstolen har emellertid preciserat att medlemsstaterna ska utöva sina befogenheter på detta område med iakttagande av unionsrätten och att de nationella bestämmelserna om ersättning vid trafikolyckor inte får medföra att första, andra och tredje direktiven förlorar sin ändamålsenliga verkan (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

34 Såsom den tyska regeringen har påpekat, vad beträffar den obligatoriska försäkringens täckning av skador orsakade av motorfordon som ska ersättas enligt det civilrättsliga ansvar som följer av nationell rätt, tillkom det visserligen medlemsstaterna, enligt artikel 3.1 andra meningen i första direktivet, att bestämma vilka skador försäkringen skulle omfatta och villkoren för denna försäkring (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 mars 1996 i mål C-129/94, Ruiz Bernáldez, REG 1996, s. I-1829, punkt 15).

35 Det var emellertid i syfte att minska skillnaderna mellan de olika medlemsstaternas lagstiftning rörande den obligatoriska försäkringens omfattning som det i artikel 1 i andra direktivet, i fråga om det civilrättsliga ansvaret, angavs att försäkringen obligatoriskt skulle omfatta både sakskador och personskador upp till vissa bestämda belopp. Genom artikel 1 i tredje direktivet utsträcktes denna skyldighet till att omfatta ansvarighet för personskador som drabbar passagerare med undantag av föraren (domen i det ovannämnda målet Ruiz Bernáldez, punkt 16).

36 Medlemsstaterna är således skyldiga att säkerställa att det civilrättsliga ansvar för motorfordon som följer av nationell rätt omfattas av en försäkring som överensstämmer med bestämmelserna i första, andra och tredje direktiven (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

37 Av detta följer att medlemsstaternas frihet att bestämma vilka skador som ska omfattas samt villkoren för den obligatoriska försäkringen har begränsats genom andra och tredje direktiven, på så sätt att försäkringen obligatoriskt ska omfatta vissa skador upp till vissa fastställda minimibelopp. Till dessa skador som försäkringen obligatoriskt ska omfatta hör bland annat personskador, såsom anges i artikel 1.1 i andra direktivet.

38 Såsom generaladvokaten påpekade i punkterna 68–73 i sitt förslag till avgörande, och såsom Efta-domstolen slog fast i sin dom av den 20 juni 2008 i mål E-8/07, Celina Nguyen mot The Norwegian State (EFTA Court Report, s. 224, punkterna 26 och 27), ska det emellertid, med hänsyn till de olika språkversionerna av artikel 1.1 i andra direktivet och artikel 1 första stycket i tredje direktivet samt till det skyddssyfte som eftersträvas med de tre ovannämnda direktiven, anses att begreppet personskador avser varje skada – i den mån den ska ersättas till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i tvisten – som följer av en kränkning av personens integritet, vilket omfattar såväl fysiskt som psykiskt lidande.

39 Det följer nämligen av fast rättspraxis att bestämmelserna i unionsrätten ska tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt mot bakgrund av de olika versionerna på samtliga unionsspråk. I händelse av skillnader mellan språkversionerna ska bestämmelsen i fråga tolkas mot bakgrund av den allmänna systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår (se, bland annat, dom av den 8 december 2005 i mål C-280/04, Jyske Finans, REG 2005, s. I-10683, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

40 Eftersom motsvarigheter till de båda begreppen ”kroppsliga skador” och ”personskador” förekommer i de olika språkversionerna av artikel 1.1 i andra direktivet, ska det hänvisas till systematiken i och ändamålet med bestämmelserna och direktivet. Det kan härvid noteras dels att dessa begrepp kompletterar begreppet ”sakskada”, dels att bestämmelsen och direktivet särskilt syftar till att förstärka de skadelidandes skydd. Under dessa omständigheter ska dessa begrepp ges den vida tolkning som anges i punkt 38 i förevarande dom.

41 Till de skador som ska ersättas enligt första, andra och tredje direktiven hör följaktligen ideell skada som ska ersättas till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i tvisten.

42 Vad beträffar frågan vilka personer som har rätt att begära ersättning för ideell skada, ska det för det första framhållas att det av artiklarna 1.2 och 3.1 första meningen i första direktivet framgår att det skydd som ska säkerställas enligt detta direktiv omfattar alla personer som enligt det civilrättsliga ansvar som följer av nationell rätt har rätt till ersättning för skada som har orsakats av motorfordon.

43 Det ska för det andra preciseras att, såsom generaladvokaten påpekade i punkt 78 i sitt förslag till avgörande och till skillnad från vad den tyska regeringen har gjort gällande, tredje direktivet inte har inneburit en begränsning av den personkrets som skyddas, utan tvärtom att skyddet obligatoriskt ska omfatta skador som lidits av personer vilka betraktas som särskilt sårbara.

44 Eftersom det heller inte förekommer någon annan begränsning av begreppet skada i artikel 1.2 i första direktivet kan det, till skillnad från vad den lettiska och den litauiska regeringen har hävdat, inte heller anses att vissa skador, såsom ideell skada, ska uteslutas från detta begrepp i den mån de ska ersättas enligt det civilrättsliga ansvar som följer av nationell rätt.

45 Första, andra och tredje direktiven kan inte i något avseende läggas till grund för en bedömning enligt vilken unionslagstiftaren skulle ha önskat begränsa det skydd som säkerställs genom dessa direktiv så att det endast omfattar personer som är direkt inblandade i en olyckshändelse.

46 Medlemsstaterna är följaktligen skyldiga att säkerställa att ersättning som ska utgå, enligt det civilrättsliga ansvar som följer av deras nationella rätt, för ideell skada som lidits av nära familjemedlemmar till personer som har råkat ut för en trafikolycka, omfattas av den obligatoriska försäkringen upp till de minimibelopp som föreskrivs i artikel 1.2 i andra direktivet.

47 Så bör det även vara i detta fall, eftersom, enligt uppgifter från den nationella domstolen, en person som befinner sig i en sådan situation som Vitālijs Drozdovs enligt lettisk rätt om civilrättsligt ansvar har rätt till ersättning för ideell skada som lidits till följd av att föräldrarna omkommit.

48 Av det anförda följer att den första frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 3.1 i första direktivet och artikel 1.1 och 1.2 i andra direktivet ska tolkas så, att den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon ska omfatta ersättning för ideell skada som lidits av närstående till personer som har omkommit vid en trafikolycka, i den mån sådan ersättning ska utgå till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i målet vid den nationella domstolen.

Den andra frågan

49 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 i första direktivet och artikel 1.2 i andra direktivet ska tolkas så, att de utgör hinder för att tillämpa nationella bestämmelser, enligt vilka den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon omfattar ersättning för ideell skada, vilken enligt det civilrättsliga ansvar som följer av den nationella rätten ska utgå till följd av att närstående familjemedlemmar omkommit vid en trafikolycka, endast upp till ett maximibelopp som är lägre än de belopp som fastställs i artikel 1.2 i andra direktivet.

50 Det har konstaterats, i punkt 46 i denna dom, att medlemsstaterna är skyldiga att säkerställa att ersättning som ska utgå, enligt det civilrättsliga ansvar som följer av deras nationella rätt, för ideell skada som lidits av nära familjemedlemmar till personer som har råkat ut för en trafikolycka, omfattas av den obligatoriska försäkringen upp till de minimibelopp som föreskrivs i artikel 1.2 i andra direktivet.

51 Det ska även erinras om att domstolen tidigare har slagit fast att artikel 1.2 i andra direktivet utgör hinder för nationell lagstiftning i vilken det föreskrivs högsta ersättningsbelopp som är lägre än de minsta ersättningsbelopp som fastställs i denna artikel (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 september 2000 i mål C-348/98, Mendes Ferreira och Delgado Correia Ferreira, REG 2000, s. I-6711, punkt 40, och beslut av den 24 juli 2003 i mål C-166/02, Messejana Viegas, REG 2003, s. I-7871, punkt 20).

52 I den mån Baltikums har gjort gällande att den nationella lagstiftaren, för särskilda kategorier av skador, får föreskriva högsta ersättningsbelopp som är lägre än de minsta ersättningsbelopp som fastställs i nämnda artikel, om det säkerställs att de minsta ersättningsbelopp som fastställs i samma artikel uppnås för skadorna betraktade sammantagna, ska det för det första påpekas att det i artikel 1.2 i andra direktivet varken föreskrivs eller tillåts en annan uppdelning bland de skador som omfattas av försäkringen än den som görs mellan personskador och sakskador.

53 För det andra ska det erinras om att det i punkt 33 i denna dom har angetts att medlemsstaterna ska utöva sina befogenheter på detta område med iakttagande av unionsrätten och att de nationella bestämmelserna om ersättning vid trafikolyckor inte får medföra att första, andra och tredje direktiven förlorar sin ändamålsenliga verkan.

54 Om det var tillåtet för de nationella lagstiftarna att, i nationell rätt, för varje särskild kategori av konstaterade skador i förekommande fall föreskriva högsta ersättningsbelopp som är lägre än de minsta ersättningsbelopp som fastställs i artikel 1.2 i andra direktivet, skulle dessa minsta ersättningsbelopp och, följaktligen, denna artikel förlora sin ändamålsenliga verkan.

55 Av handlingarna i målet vid domstolen framgår dessutom att, till skillnad mot de omständigheter som var aktuella i det ovannämnda målet Marques Almeida, syftet med den nationella lagstiftning som är aktuell i det nationella målet inte är att fastställa huruvida, och i förekommande fall i vilken mån, den skadelidande har rätt till ersättning till följd av den försäkrades civilrättsliga ersättningsansvar. Den är emellertid så beskaffad att den kan begränsa den obligatoriska försäkringens omfattning i förhållande till den försäkrades civilrättsliga ersättningsansvar.

56 Förmyndaren har nämligen påpekat, och den lettiska regeringen har vid förhandlingen bekräftat, att enligt lettisk rätt kan den försäkrades civilrättsliga ansvar, för bland annat ideell skada som personer har lidit på grund av en trafikolycka, överstiga de belopp som omfattas av den obligatoriska försäkringen enligt den nationella lagstiftning som målet rör.

57 Mot denna bakgrund konstaterar domstolen att den lagstiftning som är aktuell i målet vid den nationella domstolen påverkar det i unionsrätten föreskrivna säkerställandet av att det civilrättsliga ansvaret för motorfordon, vilket fastställs enligt tillämplig nationell rätt, omfattas av en försäkring som överensstämmer med bestämmelserna i första, andra och tredje direktiven (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 38 och där angiven rättspraxis).

58 Av detta följer att den andra frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 3.1 i första direktivet och artikel 1.1 och1.2 i andra direktivet ska tolkas så att de utgör hinder för nationella bestämmelser, enligt vilka den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon omfattar ersättning för ideell skada, vilken enligt det civilrättsliga ansvar som följer av den nationella rätten ska utgå till följd av att nära familjemedlemmar omkommit vid en trafikolycka, endast upp till ett maximibelopp som är lägre än de belopp som fastställs i artikel 1.2 i andra direktivet.

Rättegångskostnader

59 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) **Artikel 3.1 i rådets direktiv 72/166/EEG av den 24 april 1972 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet, och artikel 1.1 och 1.2 i rådets andra direktiv 84/5/EEG av den 30 december 1983 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om ansvarsförsäkring för motorfordon, ska tolkas så, att den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon ska omfatta ersättning för ideell skada**

som lidits av närstående till personer som har omkommit vid en trafikolycka, i den mån sådan ersättning ska utgå till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i målet vid den nationella domstolen.

2) **Artikel 3.1 i direktiv 72/166 och artikel 1.1 och1.2 i andra direktivet 84/5 ska tolkas så att de utgör hinder för nationella bestämmelser, enligt vilka den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon omfattar ersättning för ideell skada, vilken enligt det civilrättsliga ansvar som följer av den nationella rätten ska utgå till följd av att nära familjemedlemmar omkommit vid en trafikolycka, endast upp till ett maximibelopp som är lägre än de belopp som fastställs i artikel 1.2 i andra direktivet 84/5.**

Underskrifter